

Møte

Regionalt Brukerutvalg

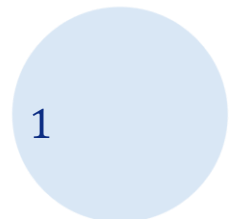
i Helse Nord RHF

16. mars 2022

- RBU-sak 21-2022 Årsrapport 2021 - Regionalt brukerutvalg i Helse Nord RHF
Vedlegg til saken var ettersendt

Side 1

Regionalt Brukerutvalg Helse Nord RHF

Årsrapport 2021

Mars 2022
Til behandling i RBU 16032022

Innhold

1. Sammendrag	3
2. Mandat for Regionalt brukerutvalg.....	3
3. Sammensetning.....	4
3.1 Medlemmer i RBU i 2020	4
3.1.1 Medlemmer i RBU 2018-20	Feil! Bokmerke er ikke definert.
3.1.2 Medlemmer i RBU 2020-22	4
3.1.3 Varamedlemmer – endringer i ordningen	Feil! Bokmerke er ikke definert.
3.1.4 Fra administrasjonen	5
3.2 Arbeidsutvalgene i RBU (AU)	5
3.3 Representasjon i Styret i HN RHF	5
4. Aktivitet	5
4.1 Faste saker i RBU	5
4.2 Andre viktige saker i 2020	6
4.3 Møte med brukerutvalg og ungdomsråd i HF-ene	6
4.4 Samarbeid med RBU i andre regioner	7
4.5 Brukerrepresentasjon i råd, utvalg, komiteer og arbeidsgrupper:	8
Regionale oppnevninger i 2020:	8
Interregionale oppnevninger 2020.....	10
5. Oppsummering, ved RBUs leder	11
Ordliste/forklaring	13

1. Sammendrag

Dette er årsrapport for Regionalt brukerutvalg (RBU) i Helse Nord RHF for 2022.

RBU 2020-2022 har hatt 11 medlemmer og 3 varamedlemmer. RBU har vært ledet av Knut Georg Hartviksen fra FFO Nordland (Diabetesforbundet). Rapporten gir en oversikt over Regionalt brukerutvalgs virksomhet i 2021.

2. Mandat for Regionalt brukerutvalg

Regionalt Brukerutvalg (RBU) ble besluttet opprettet i *styresak 22/2002 Etablering av brukerutvalg i Helse Nord RHF*. Også RBUs mandat er vedtatt av styret i Helse Nord RHF:¹

Brukerutvalget skal bidra til å oppnå:

- helsetjenester av god kvalitet uavhengig av alder, kjønn, bosted, etnisk opprinnelse, sosial status, sykdom/diagnose og funksjonsnedsettelse.
- god samhandling, og gode helhetlige pasientforløp.
- god medvirkning fra pasienter og pårørende og deres organisasjoner.
- samarbeid mellom brukerutvalg.

Brukerutvalget skal være:

- et rådgivende organ for styret og administrerende direktør, i saker av strategisk karakter som angår tilbudet til pasienter og pårørende i virksomhetsområdet.
- et forum for tilbakemelding fra pasienter og pårørende om generaliserte erfaringer innenfor helseforetakets ansvarsområde og oppgaver.
- et samarbeidsforum mellom helseforetaket og brukerorganisasjoner.

Brukerutvalgets oppgaver er å:

- følge med på helseforetakets årshjul og bidra i mål- og strategiarbeid, hovedprosesser, forbedrings- og omstillingsprosesser og i øvrige faglige prosjekter og delta/medvirke/bidra i råd og utvalg i alle saker som angår tjenestetilbudet.
- fremme saker av betydning for brukere, pasienter og pårørende.
- lage årsrapport om egen virksomhet.
- avgi høringsuttalelser til relevante planer og utredninger.
- møte på helseforetakets styremøter i henhold til punkt 1C.
- etter invitasjon, foreslå brukerrepresentanter fra brukerutvalg eller organisasjoner til plan og prosjektarbeid, råd og utvalg.
- etter behov og avtale, arrangere og/eller delta på relevante kurs og konferanser.
- ved behov samarbeide med andre brukerutvalg, og brukerorganisasjoner og brukerrepresentanter i kommunene.

¹ [Styresak 15-2017](#) Felles retningslinjer og enhetlig praksis for brukermedvirkning på systemnivå. Mandatet hentet fra *Brukermedvirkning på systemnivå i helseforetak – veiledende retningslinjer*, som ligger som vedlegg i samme sak

- ha kontakt med bruker- og pasientombud i opptaksområdet, og bidra til at helseforetaket følger opp deres årsrapporter.
- evaluere egen virksomhet minst en gang i løpet av funksjonsperioden.
- sette opp årlig møteplan i samarbeid med administrasjonen.

3. Sammensetning

RBU følger styrets valgperiode. RBU 2020-2022 ble oppnevnt av styret i Helse Nord RHF i august 2020².

3.1 Medlemmer i RBU i 2021

3.1.1 Medlemmer i RBU 2020-22

Leder:

Knut Hartviksen, Gullesfjord FFO Nordland (Diabetesforbundet)

Nestleder:

Laila Edvardsen, Tromsø FFO (Personskadeforbundet)

Medlemmer:

Gunnhild Berglen, Svanvik FFO Finnmark (Autismeforeningen)

Leif Birger Mækinen, Alta FFO Finnmark (LHL)

Ole-Marius Minde Johnsen, Tomasjord FFO Troms (Mental Helse)

Arne Vassbotn, Sortland Pensjonistforbundet Nordland

Kitt Anne Jorid Hansen, Bodø RIO³

Barbro Holmstad, Narvik SAFO

Nikolai Raabye Haugen, Andenes Unge funksjonshemmede

Ester Marie Fjellheim, Tromsø Sametingets eldreråd

Karen Agnete Hagland, Mo i Rana Kreftforeningen

Varamedlemmer 20-22

Åse Senning, Sandnessjøen FFO Nordland (Revmatikerforbundet)

Elen Valborg Vuolab, Karasjok FFO Finnmark (NAAF)

Hege Johannessen, Narvik FFO Nordland (ME-forbundet)

Karen Agnete Hagland døde sommeren 2021. Åse Senning ble fast medlem av RBU etter dette. Det ble besluttet å ikke supplere RBU med ny 3. vararepresentant før oppnevning av RBU 2022-2024.

² [Styresak 103-2020](#) Oppnevning av Regionalt brukerutvalg 2020-2022

³ RIO – en landsdekkende brukerorganisasjon på rusfeltet

3.1.2 Fra administrasjonen

Administrerende direktør Cecilie Daae
Fagdirektør Geir Tollåli,
Seniorrådgiver Kari Bøckmann (sekretær)
Spesialrådgiver Tone Amundsen
Konsulent Hilde Normann

3.2 Arbeidsutvalget i RBU (AU)

3.2.1 Arbeidsutvalget 2020-2022:

Leder Knut Hartviksen, nestleder Laila Edvardsen, medlem Nikolai Raabye Haugen og medlem Gunnhild Berglen

3.3 Representasjon i styret i Helse Nord RHF

Leder av RBU er observatør med tale- og forslagsrett i Helse Nord RHF sitt styre. Leder og nestleder i RBU og ledere i helseforetakenes brukerutvalg er invitert til å delta på de regionale styreseminarene i Helse Nord RHF.

4. Aktivitet

RBU avholdt 8 ordinære og 2 ekstraordinært møte i 2021. I alt 120 saker ble behandlet. I tillegg ble det avholdt et møte om Oppdragsdokumentet 2021. To av møtene har vært avholdt som fysiske møter over to dager. Resterende møter har foregått på Teams.

Det er levert saker fra de fleste avdelingene i Helse Nord RHF. Saksbehandlerne stiller som innledere og deltar på drøftinger. Administrerende direktør Cecilie Daae har deltatt på de fleste møtene i RBU i 2021.

Det er avholdt 9 formelle møter i arbeidsutvalget i 2020.

4.1 Faste saker i RBU

- Årlig melding
- Oppdragsdokument
- Budsjett og økonomisk langtidsplan (ØLP)
- Oppdragsdokumentet for påfølgende år
- Tilskudd til pasient- og brukerorganisasjoner
- Tertialrapporter
- Oppnevninger av brukerrepresentanter til prosjekter, råd og utvalg

4.2 Andre viktige saker i 2020

- Ventetidsutvikling og kapasitetsutnyttelse innen psykisk helsevern for voksne
- Spesialisthelsetjenester til den samiske befolkningen
- Digitale pasienttjenester i nord
- Konseptfase nybygg psykisk helse- og rusbehandling Tromsø
- Pasientreiseområdet
- Ny forsknings- og innovasjonsstrategi i Helse Nord
- Strategi for kunstig intelligens
- Pasient- og brukerombudene i Nord-Norge, årsmeldinger og henvendelser under koronapandemien
- Brukermedvirkning, pasientkommunikasjon og brukererfaringer under koronapandemien. Evaluering
- Helsefellesskap
- Områdefunksjoner i fengsel
- Parkinson Net
- FRESK -nytteeffekt og gevinstrealisering
- eMeistring
- Honorering av brukermedvirkning
- Framskrivning psykisk helsevern og TSB
- Nasjonale kompetansetjenester – prosess og endringer
- Oppfølging av kvalitetsindikatorer
- Helgelandssykehuset
- Digital grunnopplæring for brukerrepresentanter på systemnivå
- Persontilpasset medisin
- Regional utviklingsplan
- Digital hjemmeoppfølging
- Medisinsk koordinering ambulansfly (MKA)
- Helseatlas
- Samvalgsverktøy
- Anskaffelse rehabilitering
- Strategi for prehospitale tjenester

4.3 Møte med brukerutvalg og ungdomsråd i HF-ene

RBU gjennomfører ett møte med ledere og nestledere i helseforetakenes Brukerutvalg og Ungdomsråd i november hvert år. I år ble møtet gjennomført fysisk med følgende tema:

1. Evaluering av beredskap under Covid 19 – brukerperspektivet
2. Oppdragsdokumentet 2022
3. Orientering om helgesamling for ungdomsrådene i regionen
4. Ønsker for brukerkonferansen 2022

4.4 Samarbeid med RBU i andre regioner

Ledere, nestledere og sekretærer i de regionale brukerutvalgene møtes noen ganger i året for å diskutere saker som er felles for alle regionene. I 2021 ble det gjennomført tre møter.

Av sakene som har vært behandlet nevnes:

- Oppdragsdokumentet 2021
- Hvordan involveres brukerutvalgene i forbindelse med Covid-19 situasjonen
- Felles retningslinje for brukermedvirkning på systemnivå
- Gjennomgang av interregionale oppnevninger
- Rehabilitering av Covid-19 pasienter
- Brukermedvirkning i felleseide foretak

4.4.1 Møte med Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)

Helse og -omsorgsdepartementet (HOD) inviterer hvert år alle regionale brukerutvalg til å komme med innspill til neste års oppdragsdokument (OD) til de regionale helseforetakene. Dette møtet ble avholdt 29. november 2021. I forkant hadde de fire RBU-lederne diskutert mulige innspill, og blitt enige om noen få saker som alle regionene skulle fronte. I tillegg fikk hver region lagt frem egne innspill. RBU erfarer at HOD tar innspillene fra de regionale brukerutvalgene med seg i utformingen av OD.

4.5 Brukerrepresentasjon i råd, utvalg, komiteer og arbeidsgrupper:

Regionale oppnevninger:

Utvalg/råd/referansegruppe	Oppnevnt i 2021
Anskaffelse av tjenester innen habilitering, arbeidsgruppe	
Fagråd geriatri	X
Arbeidsgruppe: Anbudskonkurransen for landeveistransport (3 representanter)	
Program for regelmessig netthinneundersøkelser for diabetisk retinopati	
BU Sykehusapotek Nord 2020-2022	
Framtidig organisering av spesialisthelsetjenester innen psykisk helse og rus i fengsler (2 representanter)	X
Programkomite Regional pasientsikkerhetskonferanse	X
E-meistring	X
Fagråd Revmatologi	X
Spesialisthelsetjenester til den samiske befolkningen – regional og interregional arbeidsgruppe	X
Prosjektstyre – digitale pasienttenester i nord (2 representanter)	X
Brukerpanel – digitale pasienttenester (2 representanter)	X
Ny kreftplan Helse Nord (8 representanter i ulike delplangrupper)	
Nye Bodø flyplass (4 representanter)	
Prosjekt veiledende behandlingsplaner i Helse Nord - referansegruppe	
Prosjekt veiledende behandlingsplaner i Helse Nord - styringsgruppe	
REK Nord	X
Referansegruppen i arbeidet med Helse Nords overordnede strategi (2 representanter)	
Regionalt fagråd for hudsykdommer	
Regionalt fagråd for pasient- og pårørendeopplæring (2 representanter)	

Fagråd rehabilitering	X
Regionalt prosjekt for persontilpasset medisin	
Revisjon av handlingsplan for intensivmedisin i Helse Nord	
USAM, samarbeidsorganet for forskning og innovasjon 2020-2022	
Såkorntmidler til kvalitetsprosjekter i helseforetakene i Helse Nord - arbeidsgruppe	X
Rettighetsvurderinger innen rusfeltet	X
Programkomite forsknings- og innovasjonskonferansen 2022	X
Tildelingsutvalget	X
Gjennomgang av regionale funksjoner med særfinansiering	X
Referansegruppe legemiddelstrategi	X
Strategi for prehospitale tjenester	X
Styringsgruppe Regional utviklingsplan (2 representanter)	X
Regionalt kompetansenettverk for selvmordsforebygging (2 representanter)	X
Regional perinataalkomite	X
Regionalt kompetansenettverk for selvmordsforebygging (2 representanter)	X
anskaffelse innen tverrfaglige spesialiserte somatiske habiliterings- og rehabiliteringstjenester	X
Intensivmedisin - arbeidsgruppe	X
KI-løsninger radiologi	X
styringsgruppe – felles henvisningsmottak innen psykisk helsevern for voksne	X
Fagråd fødselshjelp og kvinnesykdommer	X

Interregionale oppnevninger 2021

Pågående arbeid ved årsskiftet 2020/2021;

Oppdrag	Status	RBU:
Pasientreiser HF, brukerutvalget	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Gastronet fagråd	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Nasjonal arbeidsgruppe felles retningslinjer Forskningsprosjekter	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Styringsgruppe for nasjonalt samordnet spesialistutdanning for leger	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Barns Beste - Nasjonale nettverk for koordinatorene av barn som pårørende arbeid i spesialisthelsetjenesten	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Nasjonal programkomite for langsiktig program for klinisk behandlingforskning - vara	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Deltakelse i arbeid - nasjonal brukermedvirkningsveileder i helseforskning	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Nasjonal Kompetansetjeneste for inkontinens og bekkenbunnsykdom (KIBs) faglige referansegruppe og det nasjonale forskningsnettverket	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Nasjonal behandlingstjeneste for avansert trombocytimmunologi	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Interregional styringsgruppe crc- screening	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Nasjonal utarbeidelse av Konseptprogram for akuttinntak	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Prosjektgruppe for utredning av organisering av pasientreiseområdet	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
LIS - MS spesialistgruppe	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Arbeidsgruppe om prioriteringsutfordringer innen helse og arbeid	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Nasjonal arbeidsgruppe, program for regelmessige netthinneundersøkelser for diabetisk retinopati	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Forprosjekt læring og mestring i spesialisthelsetjenesten - styringsgruppe	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Involvering i nasjonalt oppdrag NEXT	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Observatør, Styret i Pasientreiser HF	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Nasjonalt fagnettverk for framtidig organisering av arbeidet med framskrivninger i somatikken	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Spesialistgruppe sykehusinnkjøp	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Styringsgruppen Medisinsk Koordinering Ambulansefly (MKA)	<i>pågåår</i>	Helse Nord
utredning og etablering av et nasjonalt servicemiljø for nasjonale tjenester	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Intensivmedisin – interregional gruppe	<i>Pågåår</i>	Helse Nord
Barn som pårørende – barneansvarlig personell	<i>Oppstart og avsluttet i 2021</i>	Helse Nord

5. Oppsummering, ved RBUs leder

Året 2021 var hele ni måneder gammel, da det første fysiske møte, for dagens nye RBU medlemmer ble avholdt 14. september 2021. Disse nye medlemmer hadde hatt sitt første RBU- møte på Teams 17. september 2020. Selv om medlemmene hadde møttes på Teams mange ganger, var vi litt fremmed for hverandre ved første fysiske møte, men det tok ikke lang tid før medlemmene ble en fin sammensveiset gjeng. I ettertid er det flere som har kommentert at det var en flott opplevelse å få treffe flere av RBU medlemmene fysisk for første gang. De fysiske møtene har gjort at deltakelsen i diskusjonene er blitt bredere og bedre, noe som har resultert i mer reflekterte vedtak. Det er en grunn til at man er brukerrepresentant, og fleksibilitet er viktig for at man kan løse oppgavene sine på best mulig måte.

Teams-møter kan i flere tilfeller erstatte fysiske møter, men det er stor enighet om at fysiske møter er svært viktig, både for å bygge relasjon, og lettere forstå medlemmenes innspill/meninger. Vi får håpe at det blir slik, at de som ønsker å treffes fysisk på RBU-møter kan gjøre det, og de som vil delta på Teams-møte, kan velge dette.

Administrasjonen har sørget for at vi har fått saker til uttalelse/orientering før den kommer opp i styremøtet til Helse Nord RHF, og dette er noe vi i RBU mener er veldig viktig. I de fleste saker sørger administrasjon for at saksbehandler møter opp fysisk, eller på Teams og informerer RBU om sakens innhold, og hvor RBU kan komme med innspill til saken.

I faste saker som Oppdragsdokumentet var vi tidlig i gang med arbeidet. Vi fikk innspill fra regionens brukerutvalg og ungdomsråd, samt interregionalt RBU. Resultatet av tidlig og systematisk involvering med gode innspill fra mange brukere, ser vi på resultatet i Oppdragsdokumentet – vi ble lyttet til, og fikk gjennomslag for våre saker.

Budsjett og ØLP (økonomisk langtidsplan) har vært utfordrende saker å sette seg inn i, men det er svært interessant å se utviklingen. Store underskudd er virkeligheten på de fleste sykehusene i Helse Nord, og det må sannsynligvis settes inn kraftige virkemidler for å snu trenden. Andre temaer som har vært mye diskutert er den lange ventetiden for enkelte pasientgrupper, manglende rehabilitering, rus og psykiatri, samt pakkeforløp.

Det har vært bekymringsfullt å konstatere at tross mange nye ansettelse i HF-ene, har ikke produksjonen økt. Korona-pandemien er nok hovedgrunnen for de fleste negative endringer de to siste år, men forklarer ikke alt.

RBU er en stor leverandør av brukerrepresentanter, og behovet er stadig økende. Vi opplever at kun få organisasjoner har økning av medlemstallene (f.eks. Kreftforeningen, HLF, Autismeforeningen, ADHD Norge), og det kan til tider være vanskelig å få rett brukerrepresentant på rett plass. Pandemien er den største grunnen

til at medlemstallene i de fleste organisasjoner er synkende, og det er å håpe at medlemstallene stiger når pandemien er over.

Vi registrerer at mange organisasjoner melder om stort frafall i tillitsvalgtapparatet. Det er mange utslitte ildsjeler der ute som har fått store arbeidsbelastninger nå under pandemien. Det at tjenester isolert og separat vurderer om deres eget tjenestenivå er forsvarlig, medfører at ingen tar ansvar for helheten eller ser på sammenhengene for pasienten. Da blir pårørende stående med urimelig store omsorgsoppgaver. Det som isolert kan forsvares, kan være uforsvarlig når det sees i sammenheng med kutt i tilbudet fra flere omsorgsnivåer og på mange ulike arenaer. Dette handler også om pasientsikkerhet, og vi ser at dette er utfordringer som må sees på tydeligere i framtiden.

Vi hører fra organisasjonene at det ikke har vært lett for medlemmene å gå over til digitale møter, da en stor del av medlemsmassen er «voksne» folk. ADHD Norge har endret organisasjon til å møte medlemmene digitalt, og det har vært svært vellykket, med økte medlemstall, men så har de også en mye yngre medlemsmasse. Flere organisasjoner melder om at det forventes at deres brukermedvirkere ikke bare har betydelige digitale ferdigheter og kunnskaper, men at de har godt datautstyr hjemme. Mange brukermedvirkere er utenfor arbeidslivet og trenger utlån av skjerm, headset eller tablets for å kunne løse oppgavene sine. Dette kommer til å bli et viktig område å ha fokus på i tida framover.

Det som er viktig for organisasjonene er at de ikke får mindre tilskudd fra stat, fylke eller Helse Nord RHF, selv om medlemstallet går ned. Utgifter for å arrangere kurs, og opplæring av brukerrepresentanter er det samme om medlemstallet går ned på grunn av koronaens herjinger i frivilligheten, og i økonomien til folk. Det å kunne ha økonomisk forutsigbarhet er viktig i arbeidet til organisasjonene. Det bør stimuleres til å lære opp flere brukerrepresentanter, slik at vi oppnår å ha riktig brukerrepresentant, på riktig plass.

Vi ser at Helse Nord på flere områder har en bred brukermedvirkning som er tydelig forankret i RBU. Genuin brukermedvirkning må være forankret i brukerorganisasjoner og i brukerutvalg, arenaer som er brukerstyrte. Vi er bevisste på dette at vi som brukere må være eiere av vår egen medvirkning. Vi eier vår egen historie, vår erfaring og vår kunnskap. Den er viktig og nødvendig for at helsevesenet skal kunne utvikle nye og bedre tjenester, og vi må være likeverdige partnere for at det skal komme alle til gode.

Knut Georg Hartviksen
Leder Regional brukerutvalg Helse Nord RHF

Ordliste/forklaring

Helseforetak

Helseforetak er en samlebetegnelse på regionale helseforetak (RHF) og helseforetak (HF) som ble opprettet etter at staten overtok ansvaret for spesialisthelsetjenesten fra fylkeskommunene 1. januar 2002.

I 2019 var det i Norge 20 helseforetak som drev med sykehustjenester. I tillegg er det til sammen ti foretak som yter støttetjenester i de ulike regionale helseforetakene og seks som yter fellestjenester på nasjonal basis⁴.

Helse Nord består av seks helseforetak. Fire av dem er sykehusforetak, som gir pasientbehandling (Universitetssykehuset i Nord-Norge, Nordlandssykehuset, Helgelandssykehuset og Finnmarkssykehuset). I tillegg har vi Sykehusapotek Nord som leverer medisiner til helseforetakene og er åpent for publikum, og Helse Nord IKT som drifter og forvalter våre felles IKT-systemer. Alle helseforetakene, med unntak av Helse Nord IKT, har egne brukerutvalg.

Helse Nord vs. Helse Nord RHF

I begrepet «Helse Nord» omfattes alle helseforetak i Nordland og Troms og Finnmark. «Helse Nord RHF» omfatter det regionale helseforetaket særskilt.

Oppdragsdokument (OD)

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) styrer spesialisthelsetjenesten blant annet gjennom oppdragsdokumenter. Oppdragsdokumenter til de regionale helseforetakene gis normalt ut en gang per år, like etter at beslutningen om årets statsbudsjett foreligger i Stortinget. Oppdragsdokumentene inneholder krav fra Helse- og omsorgsdepartementet om hvilke oppgaver som skal utføres i det påfølgende år, og hvilke krav som settes til de regionale helseforetakene.

Helse- og omsorgsdepartementets oppdragsdokumenter til de regionale helseforetakene har to formål:

- HOD stiller styringskrav til de regionale helseforetakene
- Midlene i Stortingets budsjettvedtak blir formelt stilt til RHF'-enes disposisjon

Oppdragsdokumentene sendes normalt ut en gang i året.

⁴ Ref. Store norske medisinske leksikon